

Vankeuslain uudistamistyöryhmän 25. kokous

Ajankohta: ti 31.10.2023 klo 13.00-15.30

Paikka: Teams

Osallistujat: Juho Martikainen (pj.), Annika Finnberg, Heli Tamminen, Hanna Hemminki-Salin, Marjatta Kaurala, Petri Laitinen, Heidi Lokasaari, Jarkko Nieminen, Minna Saukko, Tomi Tuovinen, Anna-Liisa Sandvik (siht.), Anne Kohvakka, Paulina Tallroth.

1. Tapaamistilojen rakenteelliset ratkaisut

- Käsiteltiin HE-luonnos seuraavin huomioin. CPT on arvostellut kattoon asti ylettyviä kokopleksejä ainoana ratkaisuna, josta käytännössä seuraa se, ettei kategorista koskettamisen estettä tai kieltoa saisi olla. Työryhmän aiemmasta näkemyksestä poiketen keskustelussa esitettiin useita puheenvuoroja siitä, ettei rakenteellisen esteen tarvetta tai laatua (esim. pleksin korkeutta) voida arvioida vanki- ja/tai tapaajakohtaisesti. Ongelmallisena pidettiin esimerkiksi sitä, miten arviointi tehtäisiin. Vankilakohtainen ratkaisu ei voi tulla kyseeseen, koska monissa vankiloissa vangit ovat erilaisia. Osastokohtaisen ratkaisun ongelmaksi voi muodostua liika kategorisuus suljetuimpien osastojen kohdalla. Mahdollinen kompromissi voisi olla sellainen osastokohtainen ratkaisu, jossa olisi yksittäistapauksellisen harkinnan mahdollisuus. Ratkaisun tulee kuitenkin olla yhteensopiva CPT:n kannanottojen kanssa.
- Keskusteltiin Risen rakennushankkeista, joissa parhaillaan tehdään tapaamistilojen rakenteita koskevia päätöksiä. Vankeuslain uudistamishankkeen aikataulu huomioiden rakennushankkeissa kannattaisi varmuudeksi toteuttaa korkeussäädettävät pleksit, jotka mahdollistaisivat erilaisten sääntelyratkaisujen mukaisen käytön. Olisi hyvä, jos suljetuissa vankiloissa olisi joko säädettävät pleksit tai muutoin erilaisia tapaamistiloja. Päätettiin tiedustella säädettävien pleksien käyttökokemuksia Hämeenlinnan vankilasta ja erilaisten tapaamistilojen käyttökokemuksia Helsingin vankilasta.
- Keskusteltiin siitä, antavatko erikorkuiset pleksit lisäarvoa, jos koskettamisen mahdollistaminen on ratkaiseva kysymys. Tällöin vaihtoehtona voisi olla joko kokonaan koskettamisen estävä pleksi tai kokonaan pleksitön tapaaminen. Työryhmän käsitys oli, että yleisin malli on n. puoli metriä korkea pleksieste. Kattoon asti ulottuvia pleksejä on tällä hetkellä vain vähän. Jotta koskettaminen olisi mahdollista, este saisi olla max. 20 cm korkea, jotta lapsellakin on mahdollisuus koskettaa sen ylitse. Todettiin, että pienille lapsille tulisi ensisijaisesti järjestää lapsitapaamisia pleksitapaamisten sijaan, jolloin kyse on siitä, järjestetäänkö lapsitapaamisia riittävästi.

2. Sähköposti ja internet

- Käsiteltiin HE-luonnos keskeisten ehdotusten ja pykäläluonnosten osalta. Työryhmän jäseniltä pyydettiin kommentit kirjallisesti perusteluihin ja nykytilan kuvaukseen.
- Luonnoksen lähtökohtana on, että sähköpostin ja internetin käyttöä koskeva lupamenettely poistettaisiin, lukuun ottamatta henkilökohtaisen sähköpostin käyttöä suljetuissa vankiloissa. Joissain tilanteissa voi olla tarpeen mahdollistaa yksittäistapauksellinen henkilökohtaisen sähköpostin käyttö suljetussa vankilassa.
- Vankisähköpostin ja internetin käyttö tapahtuisi joko sellipäätteellä tai osaston yleisissä tiloissa olevalla koneella. Internetin käyttöä valvottaisiin sivustorajoituksilla, kuten nykyään. Myös varmuusosastolla mahdollistettaisiin sähköpostin käyttö. Todettiin, että muutos nykyiseen verrattuna olisi iso. Keskustelussa todettiin, että vangin omien laitteiden käyttöä käsitellään työryhmän seuraavassa kokouksessa.

- Keskusteltiin sähköpostin liitetiedoista, jotka ovat olennainen osa sähköpostiviestintää. Tällä hetkellä vankisähköpostitse ei voida toimittaa liitteitä. Liitetiedostojen avaaminen voi olla ongelmallista mm. tietoturvasyistä. Lisäksi liitteenä voi olla video- tai kuvatiedosto, jota ei voida välittää eteenpäin. Keskusteltiin myös siitä, että hyväksytyjen sähköpostipalveluiden määrittely olisi Rikosseuraamuslaitoksen määräystoimivallassa. Liitetiedostoja ja sähköpostipalveluita tulee vielä lisäselvittää tietotekniikka-asiantuntijoiden kanssa.
- Internetin käyttöä koskevan pykälän tulisi mahdollistaa ainakin esimerkiksi opiskelu ja oppimisympäristöjen käyttö sekä uutisten seuraaminen. Sivustojen rajoitusperusteita tulisi arvioida säännöllisesti. Tämä edellyttää Risen laativan selkeän menettelyn säännöllisen arvioinnin toteuttamiseksi. Esitettiin puheenvuoro siitä, että myös perhe-elämä ja lapset tulee huomioida internetin käytössä.
- Keskusteltiin sähköisen viestinnän valvontaa koskevasta pykäläluonnoksesta. Välitystiedot (ns. lokitiedot) kuuluvat vankisähköpostin valvontaan. Vankisähköpostia voitaisiin lukea (edellytysten täytyessä). Henkilökohtaista sähköpostia ei voitaisi lukea. Keskustelussa ei tullut ilmi muita valvontavaltuustarpeita.
- Internetsivujen avaaminen käyttöön olisi tosiallista hallintotoimintaa, vaikka päätösvalta määriteltäisiin pykälässä. Asia tulisi vastuuttaa Risen työjärjestyksessä (tietopalveluyksikkö).
- Vankikohtaisesti ratkaistava päätösasia olisi lupa henkilökohtaisen sähköpostin käyttöön suljetussa vankilassa. Päätöksenteko voisi olla rikosseuraamuskeskuksien tasolla.
- Työryhmällä ei ollut kommentoitavaa asetus- ja määräystoimivaltaa koskevasta pykäläluonnoksesta.

3. Avolaitossijoituksen muutoksenhaku

- Todettiin aiemmin sovituksi, että työryhmän raporttiin kirjoitetaan sekä muutoksenhakuoikeutta että -kieltoa koskevat tekstiversiot. Käsiteltiin versioiden HE-luonnokset seuraavin huomioin.
- Ratkaistaessa päätöksen muutoksenhakukelpoisuutta on keskeistä se, kuinka suurelta osin päätöksessä kyse oikeudellisesta harkinnasta ja kuinka suurelta osin tarkoituksenmukaisuusharkinnasta (laaja harkintavalta). Asia on kansallisen sääntelykehikon varassa sikäli, että esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimuksen ratkaisukäytännöstä ei ole löydetty selkeää ohjetta asiaan. Lausuntokierroksella pyritään saamaan asiaan asiantuntijalausunto.
- Resurssivaikutukset tuodaan esille vaikutusten arvioinnissa. Täsmennetään sitä, että vangin luotettavuuden arviointi ei ole oikeudellista arviointia ja tältä osin kyse on enemmänkin tarkoituksenmukaisuusharkinnasta.
- Todettiin, että sijoittaminen avolaitokseen suoraan siviilistä perustuu selkeämmin laajaan tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Tästä syystä muutoksenhakukielto on siltä osin perusteltu. Asia käsitellään esityksessä.

Seuraava kokous tiistaina 21.11. klo 13.00-15.30

- Omat laitteet / älypuhelin, tapaamiset videoyhteyden välityksellä (Skype-tapaamiset) sekä valvomattoman tapaamisen muutoksenhaku